

MARTON KÁROLY

Viseletek
átdolgozása
nemezre

2023

MARTON KÁROLY

Népi nemezkészítő munkám során folyamatosan törekedtem a legjobb minőségű és egyedi nemezek elkészítésére, lehetőség szerint a hagyományos nemezkészítésben használt mintakincsek felhasználásával. A nemezruházatok és a nemezből megvalósítható viseletek foglalkoztatnak. Főként a bujkák, szűrök, szokmányok, mellények és mellyesek készítésében lelem a legnagyobb örömöm.

Mindezekből kiindulva, célom a paraszti viseletek újragondolásával "mai" ruhadarabokat alkotni.

A hagyományos paraszti és pásztorviseleteket napjainkban is kiválóan be lehet illeszteni a ruhatárba, s ehhez a nemez csodálatos alapanyag.

MAGYAR NEMZKÉSZÍTŐ HAGYOMÁNYOK

2014. októberében lehetőségem nyílt kipróbálni Magyarország egyetlen hagyományos nemezkesztési formáját, a kalapkészítést. Mihalkó Gyula bácsi kalapkészítő táborában, ahol a bepillantást nyerhettem a magyar pásztor és parasztkalap elkészítésének folyamataiba, elkészíthettem életem első balmazújvárosi parasztkalapját. Ekkor nagyon lelkesen érdeklődtem a kalapkészítés után és szívesen kitanultam volna annak fortélyait, ám sajnos Gyula bácsi hajthatatlannak bizonyult. Arra hivatkozva, hogy Ő már öreg ehhez és sajnos senki nem marad meg a kalapkészítő szakmában, nem vállalta a mesterség továbbadását. Legközelebb egy év múlva találkoztam vele, de ekkor már beteg volt. Felkínálta nekem, hogy tovább adja a tudását, viszont akkor én már költözés előtt álltam és ez alkalommal én kényszerültem visszautasításra, amelyet mind a mai napig bánok. Gyula bácsi egy szűk évre rá 2016. november 4-én elhunyt.

KALAPOS TÁBOR MIHÁLKÓ GYULA KALAPKÉSZÍTŐ MESTERNÉL
BALMAZÚJVÁROS, 2014. OKTÓBER

NEMEZRUHÁK, VISELETEK

Amikor elkezdtem nemez felsőruházatokat készíteni, valamilyen formában mindig ragaszkodtam ahhoz, hogy kötődjek a hagyományokhoz. Vagy az elkészítés módjának menetében, vagy a motívumokban, legyenek azok a nemez hagyományokhoz hűek, vagy a magyar ruházatok motívumvilágának részei.

NŐI MELLÉNY, 2017. NYÁR

MODERN RUHA HAGYOMÁNYOS TECHNIKÁKKAL

Első nemez mellényemet még a középiskolában terveztem és készítettem el mestereim segítségével, 2013-ban, amelynek mintáját csak hímzéssel alakítottam ki.

Az ezt követő évben több férfi mellény készült el előnemezes és hímzett technikával a gyimesi bőrmeltyesek motívumvilágából merítve. 2016 nyarán egy női mellény is megszületett, melynek elkészítéséhez a türkmen népek nemeztakaróinak technikai megoldása szolgált alapul, némi hímzéssel kiegészítve. Ez a ruhadarab a mai kor emberének is teljesen megfelelő, hétköznapi viselet.

NŐI MELLÉNY, 2016. NYÁR

HAGYOMÁNYOS MINTA, MODERN KIVITELBEN

Ennél a mellénynél már a magyar népművészet elemei kerültek felhasználásra. A női mellyesek motívumai inspirálták a mellény mintáját. A csekély hímzés, a kis láncöltések sora szép összhangot teremt az előnemezes technikával készített tulipánokkal. Keskeny, bőr szegőjét kézi öltésekkel rögzítettem, záródását pedig bőrgombokkal oldottam meg.

NŐI MELLÉNY, 2017. NYÁR

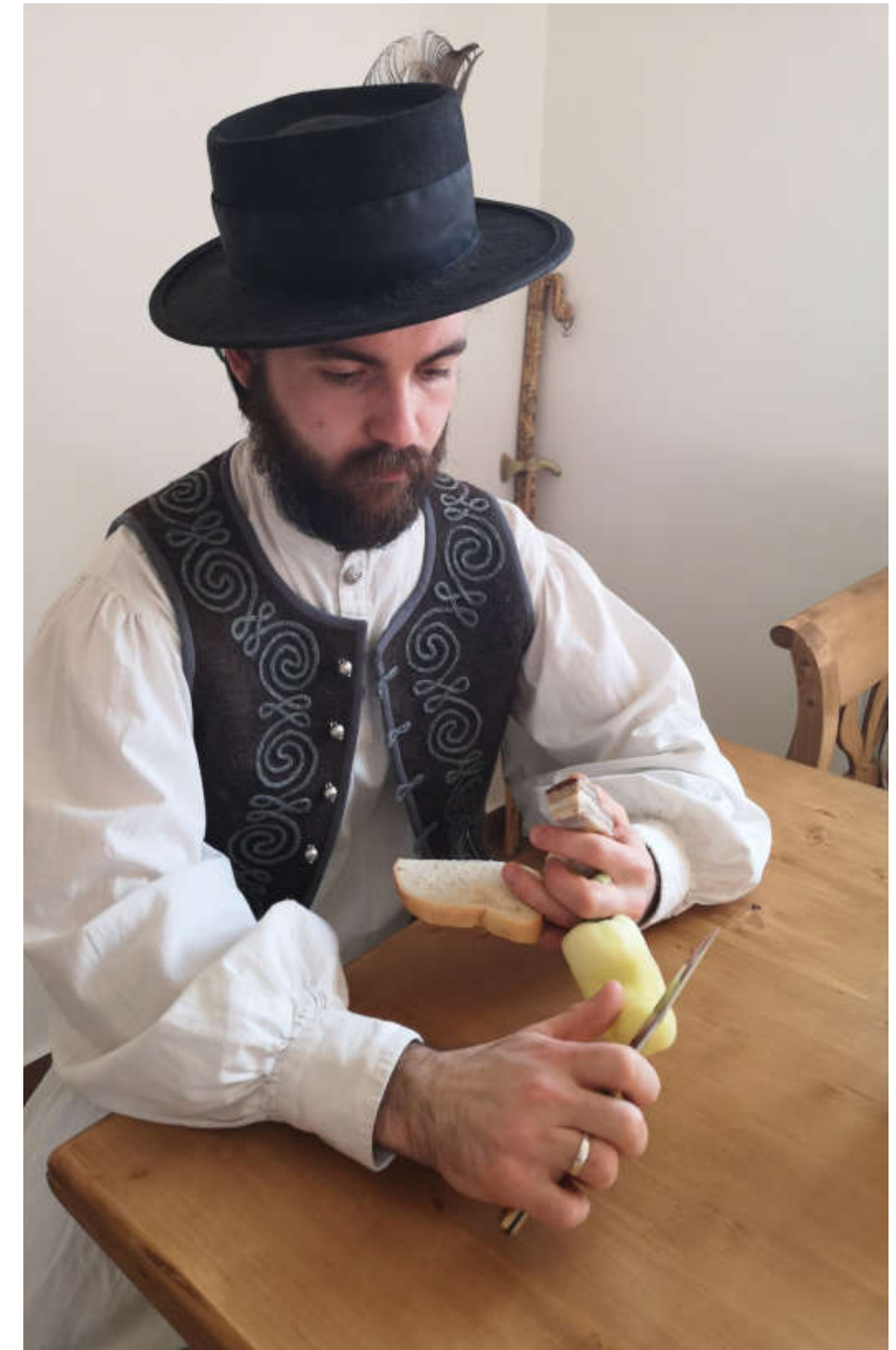

FÉRFI MELLÉNY PASZOMÁNNYAL

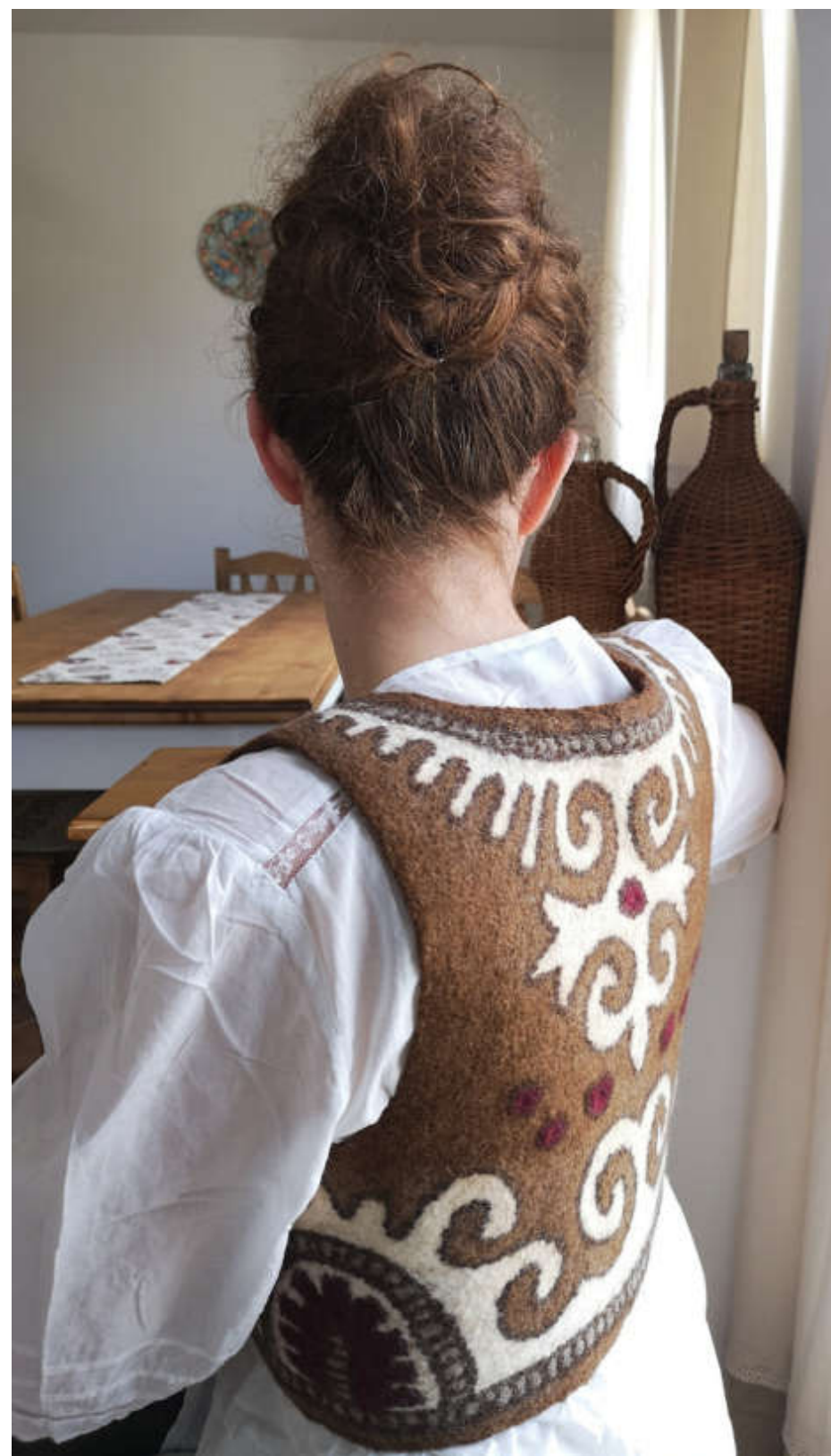
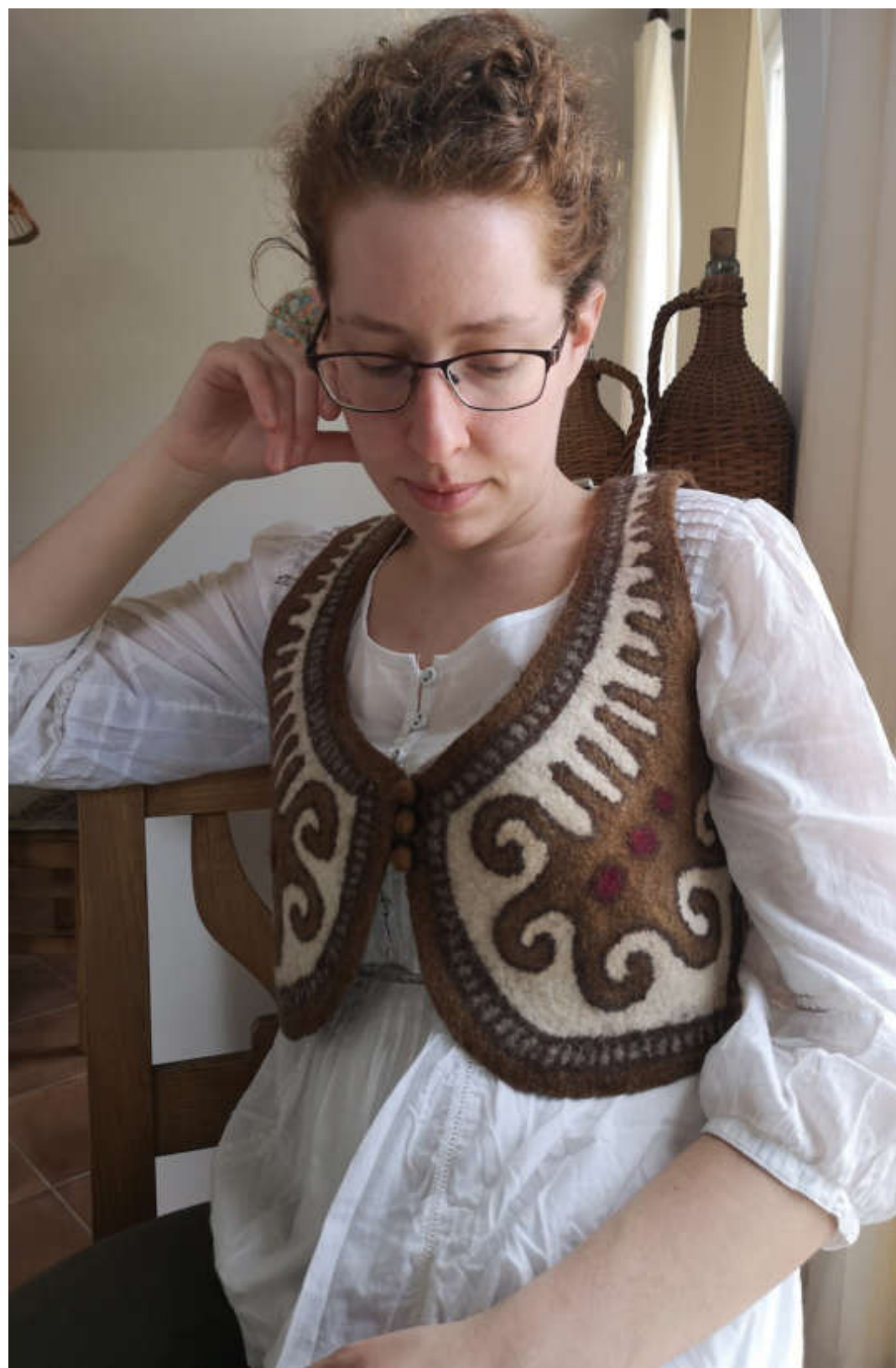

E férfi mellény készítésekor már mélyebben foglalkoztatott a gondolat, hogy egy az egyben átemeljek teljes motívumokat régi magyar viseletekről, csekély változtatásokkal, vagy akár módosítások nélkül. A mellény hátán, az eredetileg csupán nyargalással kialakított mintát, zsinórfelvarrással valósítottam meg. A mellény elejére egy régen is használt paszomány-motívum került. A zsinórozás nemezből készült, amelyet ezúttal gépi varrással, nyargalással rögzítettem.

FÉRFI MELLÉNY, 2019. NYÁR

MELLYES, TÜRKMEN MOTÍVUMOKKAL

Ennél a mellyesnél ismét a hagyományokban kerestem a megvalósítás forrását. A türkmén nép által használt nemezkészítési módszer alkalmazásával, s motívumainak beépítésével alkottam meg egy modern kivitelű női mellényt. Az alkotás lényege az volt, hogy próbát tegyek egy hagyományos mintakincs minimális átdolgozására modern kialakítású mellényen.

NŐI MELLYES, 2019. ŐSZ

KALOTASZEGI BUJKA

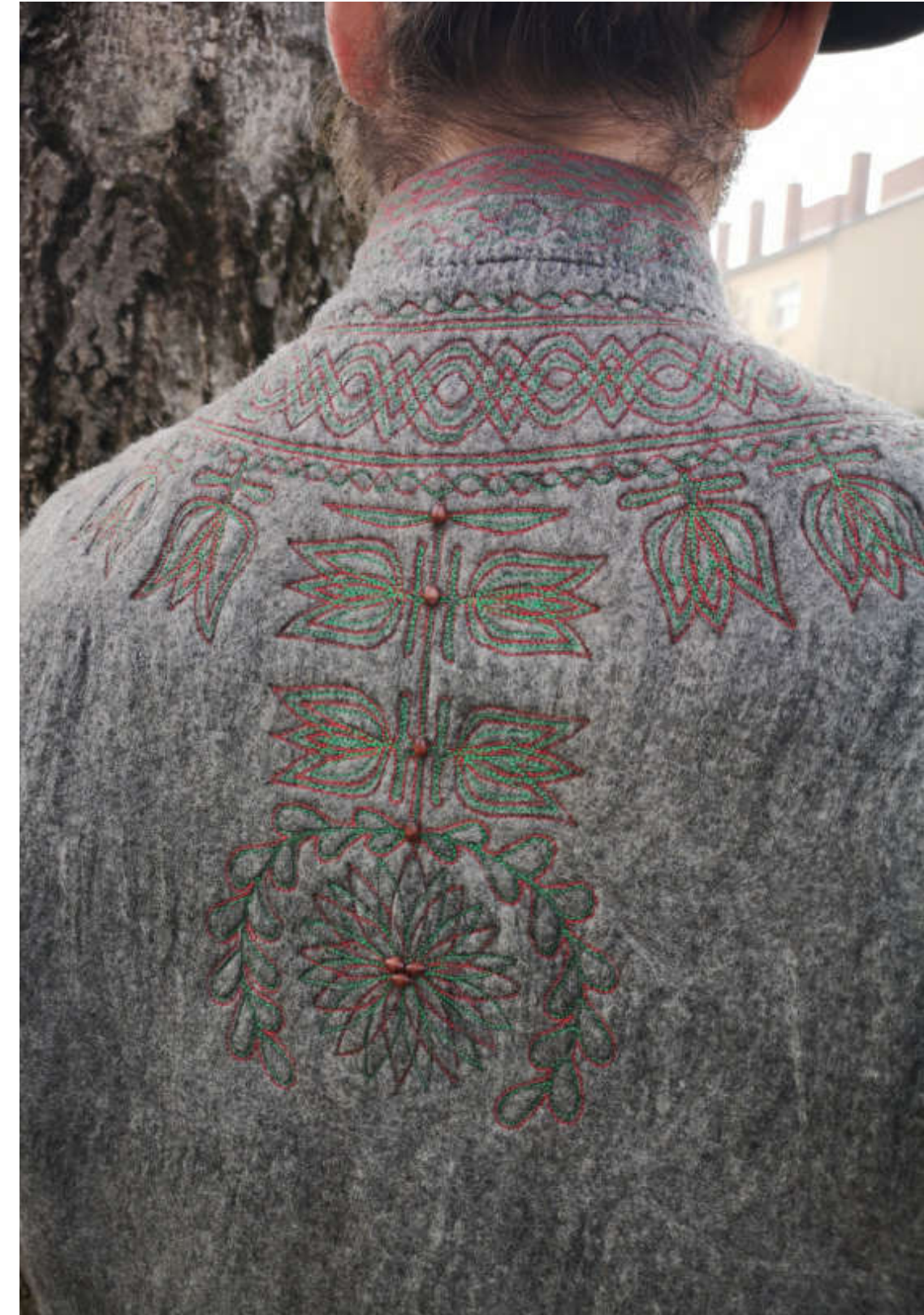
Sokat foglalkoztatott a gondolat, hogy a hagyományos posztóviseleteket meg lehetne-e valósítani nemezéből. Az első próbát egy hagyományosan posztóból készült kabáttípussal, egy kalotaszegi bujka elkészítésével tettem.

Bujkát életemben először egy középiskolai osztálykiránduláson láttam Erdélyben és kifejezetten megtetszett egyszerű szabása és gazdag mintakincse. Kezdsnek ez tűnt a legjobb ruhadarabnak, amit elkészíthetek nemezéből is. Mindössze annyit változtattam, hogy a kiszabott elemeket egymáshoz kézzel varrtam. További eltérés, hogy a kabát alapjául szolgáló nemez festetlen gyapjúból nemezelttem, eltérően a bujkáknál megszokott sötétkéktől, feketétől. A mintát nyargalással hoztam létre, piros és zöld cérnákkal, ahogy azt az eredeti bujkákon is szokás.

KALOTASZEGI FÉRFI BUJKA, 2019. ŐSZ

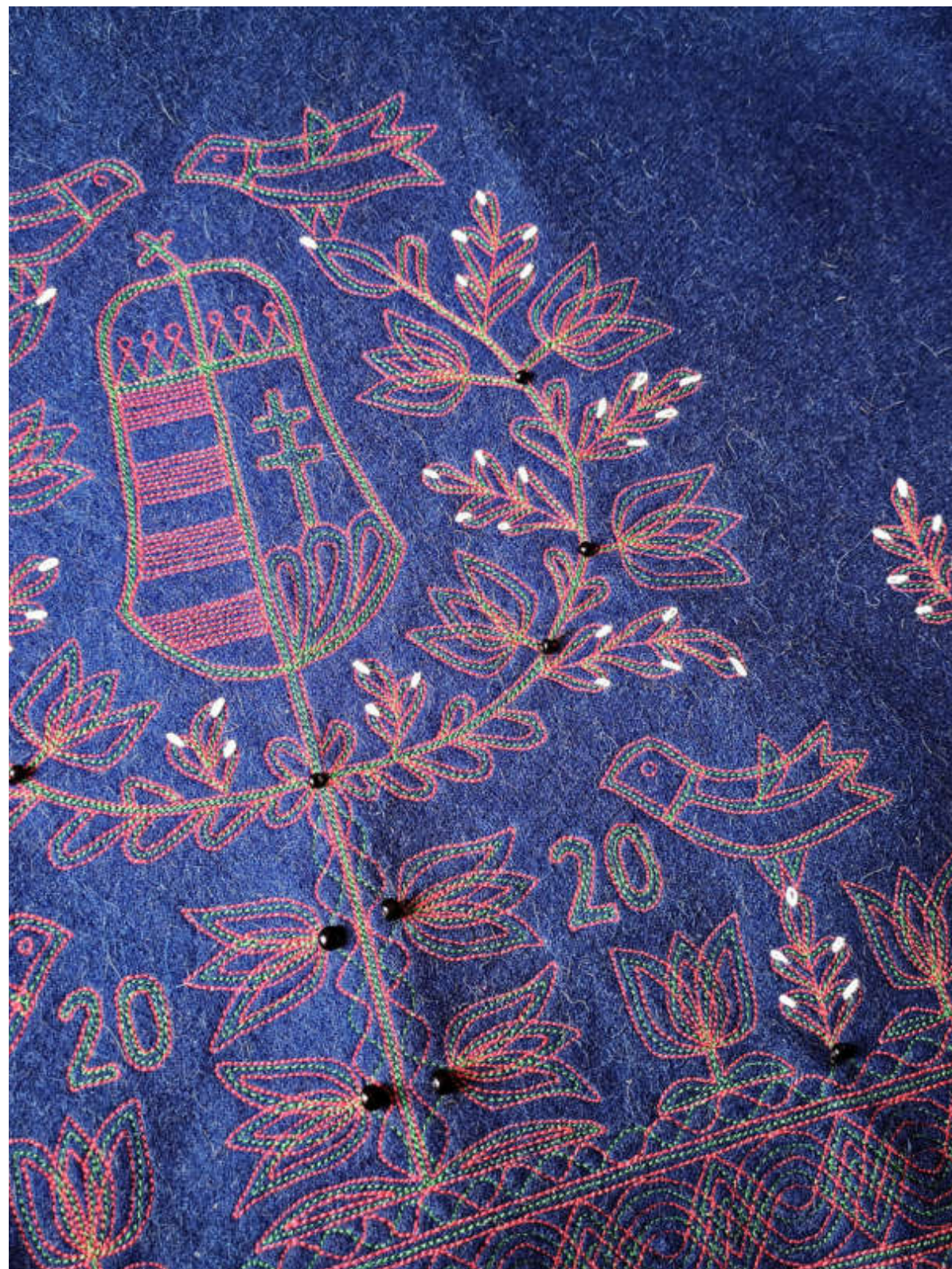

KALOTASZEGI FÉRFI BUJKA, 2019. ŐSZ

KALOTASZEGI BUJKÁIM, 2020.

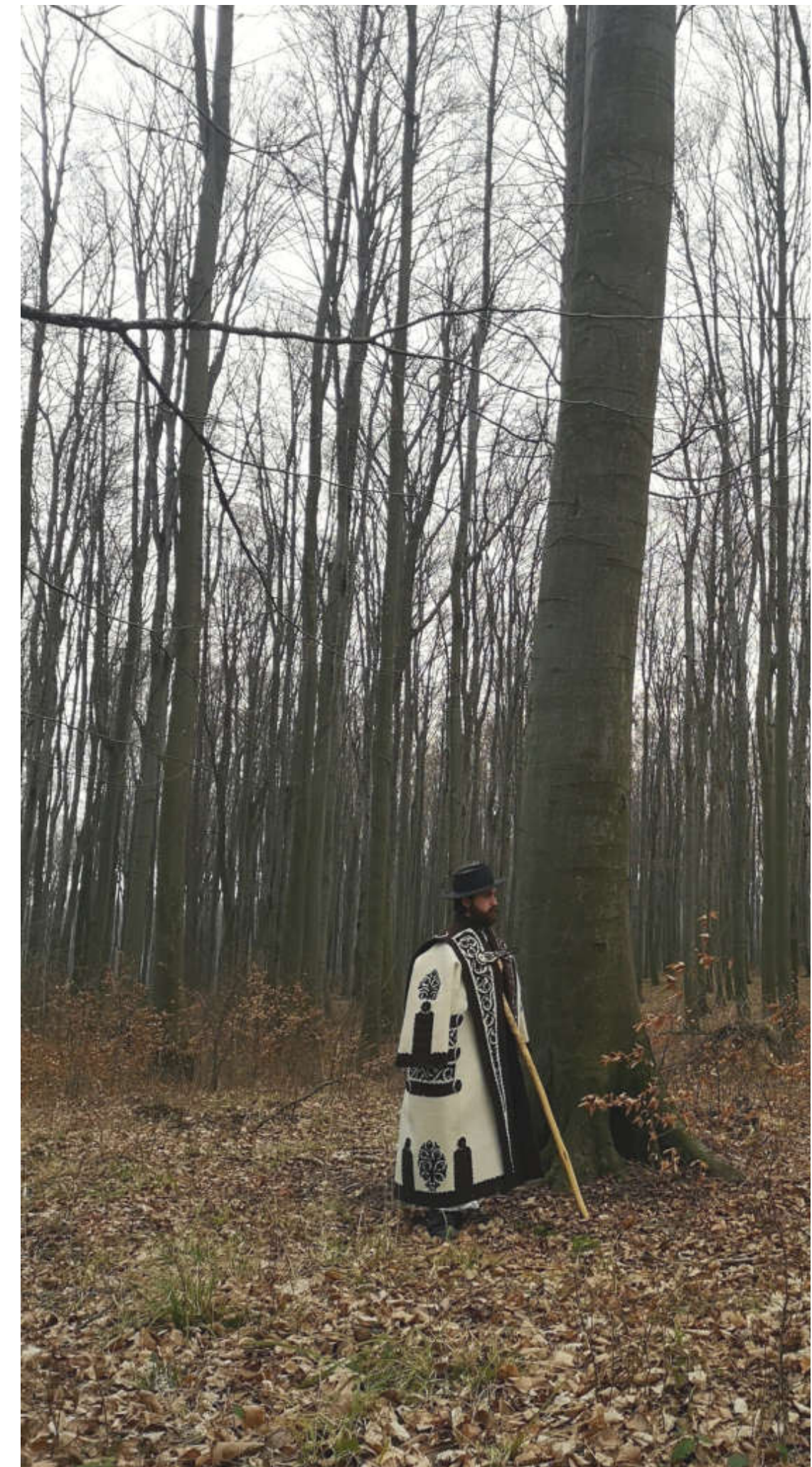

CIFRASZŰR

A bujkák nemezből való elkészítése után bátorkodtam megalkotni egy cifraszűrt is. A törökországi pásztorok úgynevezett kepeneg nevű jellegzetes nemez ruhadarabja, funkcióját tekintve azonos a magyar szűrral, bár nincs ujja és szinte teljesen díszítetlen. Ilyen kepenegeket mind a mai napig készítenek a törökországi nemezkészítő mesterek. Szűröm elkészítése során csodálatos tapasztalatokat szereztem. A szűr alapját képező vastag, erős anyagot és a rátétekhez használt néhány milliméter vastagságú nemezt egyaránt tökéletesen létre tudtam hozni gyapjúból, hagyományos nemezkészítő technikával. Mindkét szín festetlen, natúr szálakból került kialakításra, és a használatban is strapabírónak, igen alkalmasnak bizonyulnak. Ez a szűr megjelenésében kalotaszegi és hajdúsági elemeket is magán visel. Szívemhez mindkét típus közel áll.

CIFRASZŰR, 2020.

CIFRASZŰR

HAJDÚBÖSZÖRMÉNYI RÁRÉTES MINTÁVAL ÉS AZ ERDÉLYI SZŰRÖK LETISZTULTSÁGÁVAL

FÉRFI SZOKMÁNY

E ruhadarab számomra legkülönlegesebb része, a rátétek és a zsinórozás összefonódása, mely a magyar szokmányt igazán egyedivé teszi. Munkám során egy bihari szokmányt dolgoztam át nemezre. Az eredeti kabát érdekessége, hogy magán viseli a belső-ázsiai nemezkészítő népek nagyon jellegzetes motívumát, a „kosszarvat”. Különlegesen szép találkozása ez a hagyományos nemez-motívumoknak és a magyar viseletnek. Példaként áll előttem a párhuzamok vizsgálata során, kapcsolódási lehetőségeket keresve.

BIHARI FÉRFI SZOKMÁNY, 2021.

BIHARI FÉRFI SZOKMÁNY ÁTDOLGOZÁSA, 2021.

MELLÉNYPÁR ÉS FEJFEDŐ, TŰZÖTT MONGOL MOTÍVUMOKKAL, 2021.

Ezek a mellények igazán érdekes kihívást jelentetek számomra. A mongolok tűzött nemezeinek sokszor geometrikus elemei közel állnak hozzám, ezért szép feladatnak találtam ezeket a mintákat mellényekre átültetni. Különösen fontos szempont volt, hogy a mellények párt alkossanak. A tervezésben figyelembe kellett vennem, hogy a férfi és női szabáson egyformán megfelelő megoldásokat válasszak.

Nem voltak elhanyagolhatók a mellények viselőinek igényei sem, melyeket mind figyelembe kellett venni az alkotás során. Nagy örömet jelent számomra, hogy a mellények tulajdonosai boldogan viselik őket a mai napig. A férfi mellényhez passzoló kalap is készült.

MELLÉNYPÁR ÉS FEJFEDŐ, TŰZÖTT MONGOL MOTÍVUMOKKAL, 2021.

FÉRFI MELLÉNY, BAKONYI SZŰRMOTÍVUMOKKAL, 2021.

A veszprémi Laczkó Dezső Múzeumban végzett kutatásom során volt alkalmam megvizsgálni több szép bakonyi szűrt is. Az egyik szűr bevarrott ujjáról származó motívumsort dolgoztam át erre a mellényre. A díszítmény különlegessége, hogy a nyargalást kézi öltések sora gazdagítja. Ez a mellény legkedvesebb munkáim egyike. Legfőbb alkotói célom talán éppen ez lenne, hogy egy teljesen hagyományos motívumot úgy formáljak mai öltözékekre, hogy azok megőrizték méltóságukat, csorbítatlanul hordozzák üzenetüket, ugyanakkor jól illeszkedjenek jelenünk öltözködési igényeihez.

FÉRFI MELLÉNY, BAKONYI SZŰRMOTÍVUMOKKAL, 2021.

A FOLYTATÁS

Célom, hogy a nemez, mint kelme, csodás tulajdonságait megmutathassam hagyományos, régi viseleti darabokon is. Az anyag készítése során magam döntöm el, hogy milyen anyagot hozok létre. Az egyik legnagyobb szabadságot az adja, hogy az elkészítendő viselet későbbi igénybevételének, rendeltetésének ismeretében, meghatározhatom az anyag vastagságát, szerkezeti kötését, rugalmasságát, kopásállóságát és hajlékonyságát is.

Tapasztalataim szerint a régi hagyományos posztóviseletek kitűnően átültethetők a nemezalapú ruházatokra is. Szabásuk és díszítményeik éppúgy megvalósíthatók nemezen, mint posztón. Egy kellő szakmai tudással elkészített nemez kelme tulajdonságai pedig felveszik a versenyt a posztóéval.

A teljes egészében hagyományos viseletek átültetése mellett terveim között szerepel a modernebb szabástípusok felhasználása is, melyekre szépen átdolgozhatók az eredeti motívumrendszerek, valamint az ezek ihlette, sajáttervezésű minták is.

EGYEB MUNKÁIM

